

Poznání, že se segmentem platformové ekonomiky – běžně mylně nazývaným ekonomikou sdílení – se pojí celá řada problémů, se po prvotní nekritické euforii pomalu šíří už i u nás. Mluví se o růstu cen nájmu a nemovitostí a vytlačování obyvatel z center měst v důsledku toho, že si čím dál tím více vynalézavých lidí udělalo byznys z pronajímání celých bytů přes Airbnb a podobné platformy. Většina lidí taky už nejspíš slyšela, že službu Uber považují taxikáři za nekalou konkurenci. Ačkoli jsou totiž její služby v podstatě identické, vyhýbá se společnost dodržování pravidel platných pro taxislužby (viditelné označení vozidel, taxametr atd.).

Kdo zdaní Uber, Airbnb a spol.?

Kateřina Smejkalová je politoložka, pracuje jako vědecká pracovnice v organizaci Friedrich-Ebert-Stiftung

Stále více se také tematizuje, že z transakcí zprostředkovaných těmito platformami neplatí celá řada lidí daň z příjmu a další typy odvodů. Úřady se momentálně nemají jak dostat k přehledu takových transakcí, a nemůžou tedy na jejich základě odvody vyměřit. A platformy sveřepě trvají na ochraně osobních dat svých uživatelů.

Trestuhodně málo se zatím mluví o danění platform samotných. Asi nám už přijde normální, když si nadnárodní společnosti udělají síť evropských a světových poboček tak, aby většinu zdanitelných příjmů přesunuly do evropských daňových rájů. Na státy, kde příjmy vznikly, pak zbydou jen směšné zdanitelné částky. I tato problematika se díky iniciativě Německa, Francie, Španělska a Itálie právě dostává do centra pozornosti. V půli září se jí věnovali ministři hospodářství a financí na neformálním summitu v estonském Tallinnu.

Mazaná daňová optimalizace

Mechanismus, jakým se Uber vyhýbá daňovým povinnostem, byl detailně popsán portálem Fortune již před časem. Korporace Uber Technologies Inc. má po světě více než sto poboček a způsob, jakým je tato síť vystavěna a v jakém vzájemném vztahu jsou její jednotlivé části, sleduje jediný cíl – totiž masivní daňovou optimalizaci. Veškeré poplatky, které jsou z každé jízdy Uberem kdekoli mimo USA odvedeny, odcházejí automaticky jeho nizozemské pobočce. Ta většinu částky převede další pobočce jako poplatek za licenci umožňující jí operovat pod značkou Uberu. Tato pobočka je umístěna do šedé zóny, kde ji nizozemské úřady podle svých daňových pravidel považují za americkou firmu se sídlem na Bermudách a americké zase za nizozemskou. V konečném důsledku tak vůči ní nikdo nevznáší žádné daňové nároky. Když zaplatíte 100 eur za jízdu Uberem, jde 20 eur společnos-

Sondy Revue vám ve spolupráci s nadací

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

**přináší seriál článků
zaměřených na témata,
o kterých se v ČR
nediskutuje a nepíše.**

ti Uber, z toho celých 19,20 eura končí jako nezdanitelný zisk a ani těch zbývajících 80 centů není daněno v zemi, kde se jízda uskutečnila.

Daňová praxe Airbnb není o moc poctivější. Už v létě minulého roku vyšlo například najevo, že ačkoli je francouzský trh pro firmu celkově druhý největší a dosahuje zde obrátu až 65 milionů eur, odvede z nich v zemi na daních pouhých 70 tisíc eur. V případě Airbnb putují poplatky francouzských uživatelů rovnou do poboček umístěných ve Velké Británii a Irsku. Pobočky platform, které fungují v jednotlivých zemích, mají většinou za účel podnikání jen marketing, technickou podporu nebo právní služby. Zisky z činnosti tak přes ně většinou vůbec netečou, což je příčinou nízkých odvodů v těchto státech.

Formálně je vše v pořádku

Drtivá většina těchto optimalizačních aktivit obou platform – a také řady dalších internetových gigantů, jako Facebook nebo Google – je čistě formálně legální. Nejde také o něco, s čím by přišly teprve digitální platformy. Podobné postupy využívají i klasické výrobní koncerny (připomeňme například aféru s daněním společnosti Ikea), ačkoli u nich jsou různé optimalizační přesuny mezi pobočkami o něco těžší, protože pořád na rozdíl od digitálních platform operují s fyzickými statky. U digitálních platform pohybujících se čistě ve virtuálním prostoru a těžících zisky primárně z duševního vlastnictví inovativního byznysového modelu se však celá dobře známá problematika dále přirostuje.

U těchto firem, které si důsledně budují pověst zlepšovatelů světa a mesiášů pokroku, také působí takové chování ještě o něco drzeji. Původní korporátní motto Googlu „Don't be evil“ (Nechovej se špatně) zní v tomto kontextu jako čistý výsměch. Přitom by mohlo spravedlivé zdanění v segmentu digitální ekonomi-

ky oddělit zrno od plev. Celá řada platform, mimo jiné například i Uber, zatím není výdělečná, jejich prodělečnost dosud dotuje americký rizikový kapitál. Jestliže nejsou výdělečné ještě předtím, než byly donuceny odvést spravedlivý díl společností, díky jejichž infrastrukturu a přímým a nepřímým dotacím vznikly a fungují, možná by ani vůbec neměly existovat.

Navrhovaná opatření jak zlepšit situaci

Evropští ministři hospodářství a financí vyzvali Evropskou komisi, aby se této problematice začala věnovat. Chtějí, aby Komise navrhla možná opatření, která by následně mohla být přijata na prosincovém oficiálním zasedání ministrů financí EU. Mluví se především o zavedení daně z obrátu, která by se platila v zemích, kde je realizován. Do budoucna by se tedy složité přesuny zisků mezi jednotlivými účelově situovanými pobočkami mohly stát bezpředmětnými. Na půdě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) se zase hovoří o takzvaném společném konsolidovaném základu korporátní daně (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCCTB). Ten by měl sečíst všechny zisky jedné korporace a potom je poměrným dílem – například podle obrátu v té které zemi, ale i podle objemu peněz vyplacených v dané zemi na mzdách – rozdělit mezi jednotlivé pobočky, kde by se danily.

U obou nástrojů ale vyvstává otázka, jak na nich dosáhnout shody mezi všemi členskými státy EU, když některé ze stávajícího stavu profitují. I na zmíněném ministerském zasedání bylo pro návrh daně z obrátu zatím jen deset členských zemí.

Důsledky daňové zvládnutí

V důsledku liberalizace pohybu kapitálu po vnitřním trhu Evropské unie bez

odpovídající harmonizace daňových sazeb vznikl prostor k tomu, aby spolu státy, v daňové oblasti soupeřily. Jak vysvětluje studie Friedrich-Ebert-Stiftung, jsou to přitom především menší státy jako Irsko nebo Nizozemsko, jimž se lákání na nízké daňové sazby a další instrumenty daňové optimalizace vyplácí. Díky velikosti jejich rozpočtů se jim daří daňové výpadky způsobené nízkými sazbami vyrovnávat počtem přilákaných firem, které nízké daňové sazby platí. Velké státy naopak trátí daleko víc, než malé získávají – i podle zdrženlivých odhadů by jejich daňové příjmy mohly být při ukončení těchto nadnárodních daňových optimalizací až o čtvrtinu vyšší.

Peníze pak v těchto státech chybějí na zdravotnictví, školství, budování silnic nebo rychlého internetu. Vzniká tedy velký paradox. Firmy odmítají spolufinancovat tyto veřejné statky prostřednictvím daní, ale přímo či nepřímo je využívají ke generování svého zisku. V důsledku tyto statky méně a hůře slouží lidem, kteří pro tyto firmy pracují. Nespokojenost a radikalizaci mnoha evropských občanů tak má možná na svědomí i to, že v důsledku daňové zvládnutí třeba takového Googlu zavrou lidem v sousedství školu nebo zdraží MHD, zatímco daňové sazby mají tito lidé sami často vyšší než onen „pachatel dobra z přesvědčení“. Není divu, že se bojí, co přijde příště. A protože se zatím nenašel nikdo, kdo by dokázal úpadku veřejných statků zabránit, přestávají od etablovaných stran cokoli čekat.

Najde se nutné globální řešení?

Zda se dá od aktuální iniciativy západoevropských zemí čekat nějaký obrat, je bohužel velmi nejisté. Již na zasedání v Tallinnu zaznívalo, že řešit problematiku pouze na úrovni EU nestačí a je potřeba najít globální řešení. To je sice správná analýza, ale na bezzubost pokusů o vládnutí v globálním měřítku, zejména pak v oblastech spojených s finančními a ekonomickými otázkami, se už díváme příliš dlouho na to, abychom si ještě dělali nějaké iluze. K nalezení robustního řešení buď kvůli rozdílným ekonomickým zájmům vůbec nedojde, nebo si nadnárodní korporace rychle najdou nové možnosti jak nové podmínky obcházet. Zůstává jen pocit nespravedlnosti a bezmoci.

Text poprvé vyšel 20. 9. 2017 na portálu A21arm.cz